

De beschrijving van de vooroorlogse jaren staat reeds in het teken van de rol die Post in de oorlog zou gaan vervullen. Hovingh wijst onder meer op de betekenis van de gereformeerde jongelingsvereniging. Ook de kerk heeft een belangrijke rol gespeeld in de vorming van Posts sterke overtuiging. Hij oriënteerde zich in de jaren twintig op Hoogeveen, waar hij antirevolutionair raadslid en wethouder wordt. In al deze kringen heeft hij inzichten en vaardigheden opgedaan die hem later in staat zouden stellen als verzetsleider te fungeren. Hovingh wijst in dit verband op de gedeelde achtergrond van landelijke verzetsmensen als Post: plaats / regio, gereformeerd en antirevolutionair.

Al snel na de inval van de Duitsers in mei 1940 groeide een verzetshouding bij Post. Deze houding kreeg in de loop van de oorlog concrete vorm. Behalve de organisatie rond onderduikers (bestaande uit onderbrengen, zorgen voor persoonsbewijzen en voor bonkaarten) ontstond een organisatie voor het drukken en verspreiden van illegale bladen. Johannes raakte betrokken bij *Trouw*.

De zorg voor groeiende aantallen onderduikers maakte overvallen op bevolkingsadministraties en distributiekantoren noodzakelijk. Deze overvallen gingen in toenemende mate met geweld gepaard, dat door de Duitsers met geweld werd beantwoord. Johannes Post wordt in 1943 gearresteerd, maar hij weet te ontsnappen. Post verlegde nu zijn werkterrein naar het westen van het land, waar zijn broer Henk dominee was. Samen met zijn andere broer Marinus richtte hij een knokploeg op die vooral overvallen pleegde op distributiekantoren. In het begin van het jaar 1944 werden contacten gelegd met de Landelijke Organisatie. Voortaan zou de ploeg-Post, die voor die tijd vooral samenwerkte met de groep die het verzetsblad *Trouw* verzorgde, het resultaat van overvallen afstaan aan de LO-afdelingen. Hoewel de relatie tussen Johannes Post en de top van de Landelijke Organisaties (onderduikershulp en knokploegen) niet altijd even hartelijk was, trad hij in de loop van 1944 toe tot de LKP-top, met als opdracht het werk in Noord-Nederland te coördineren. Hij had daarmee wisselend succes.

Wat hierboven zeer in het kort is geschetst, krijgt

in het boek uitvoerige behandeling. De voorbereidingen voor overvallen worden soms gedetailleerd beschreven zodat we ons een goed beeld kunnen vormen van het verzetsleven. Een leven van spanning, waarin God voor elke actie wordt gebeden en gedankt.

Niet lang na Posts toetreding tot de LKP-top werd deze door een aantal arrestaties gedecimeerd. Dat leidde tot een fatale bevrijdingspoging. Volgens Hovingh is Post, die onder zware druk stond en waarschijnlijk oververmoeid was, gefixeerd geraakt op het overvallen van de Weteringschans-gevangenis in Amsterdam, waarin op dat moment vele verzetsmensen verbleven, ook een zeer goede vriend van hem. De overvallers werden opgewacht door de SD. Post werd een dag later geëxecuteerd.

Hovingh wekt met zijn verhaal verwondering, verantwoordiging en woede op. In vergelijking met de biografie van De Vries valt op hoe Johannes Post als mens wordt getekend: dwarsig, eigengereid, soms onverantwoord vrijbuitig, vermoeid, gedreven. Over de context van 'het' Nederlandse verzet vernemen we weinig, maar wel vestigt Hovingh de aandacht op de directe omgeving van Johannes Post: zijn broers en de medewerkers/medeleiders in het verzet. Daarmee slaagt hij erin Post reliëf en achtergrond te geven, zodat hij meer onderdeel van het beeld dan beeldvullend wordt.

Rien Rouw

¶ **T.L. Korporaal, *Als een lelie onder de doornen. Beschrijving van de kerkzegels van de Nederlandse Hervormde Kerk, Zoetermeer, 1996. 388 blz. ISBN 90-239-0789-2. f 65,00.***

Lang niet elke hervormde gemeente in ons land voert een zegel. Van de meeste gemeenten die dit wel doen, zijn in dit boek de zegels afgebeeld. Het zijn er meer dan duizend, schat ik, en bovendien zijn de zegels van de vroegere algemene, en huidige generale synode, en van de provinciale en classicale synodes en kerkbesturen opgenomen. Over de betekenis en de officiële waarde is niet veel geregeld. Of een document aan authenticiteit wint als